

Біорізноманіття

Основи еволюційної філогенії та систематики

Мета: сформувати в учнів поняття «систематика», «біорізноманіття», «філогенія», «таксон»; розглянути основні принципи еволюційної філогенії та систематики; розвивати пам'ять, увагу, спостережливість, вміння логічно мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; виховувати пізнавальний інтерес учнів, ціннісне ставлення до природи; формувати науковий світогляд.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: мультимедійна презентація, підручник, таблиця

Базові поняття й терміни: біорізноманіття, систематика, таксон, філогенія, філогенетичне дерево.

ХІД УРОКУ:

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності, стор 3

III. Вивчення нового матеріалу, стор 4-26

IV. Узагальнення, стор 27-28

Домашнє завдання, стор 29

Скільки видів живих істот живе на Землі?

Згідно досліджень
2016 р. на Землі
існує приблизно

1 трильйон видів, з
яких вивчено лише
0,001%

Організм (від латин. organizo — влаштовую) — це жива істота, частини якої впливають одна на одну так, що вони функціонують разом як біологічна система, яка володіє сукупністю властивостей, що роблять її відмінною від неживої матерії

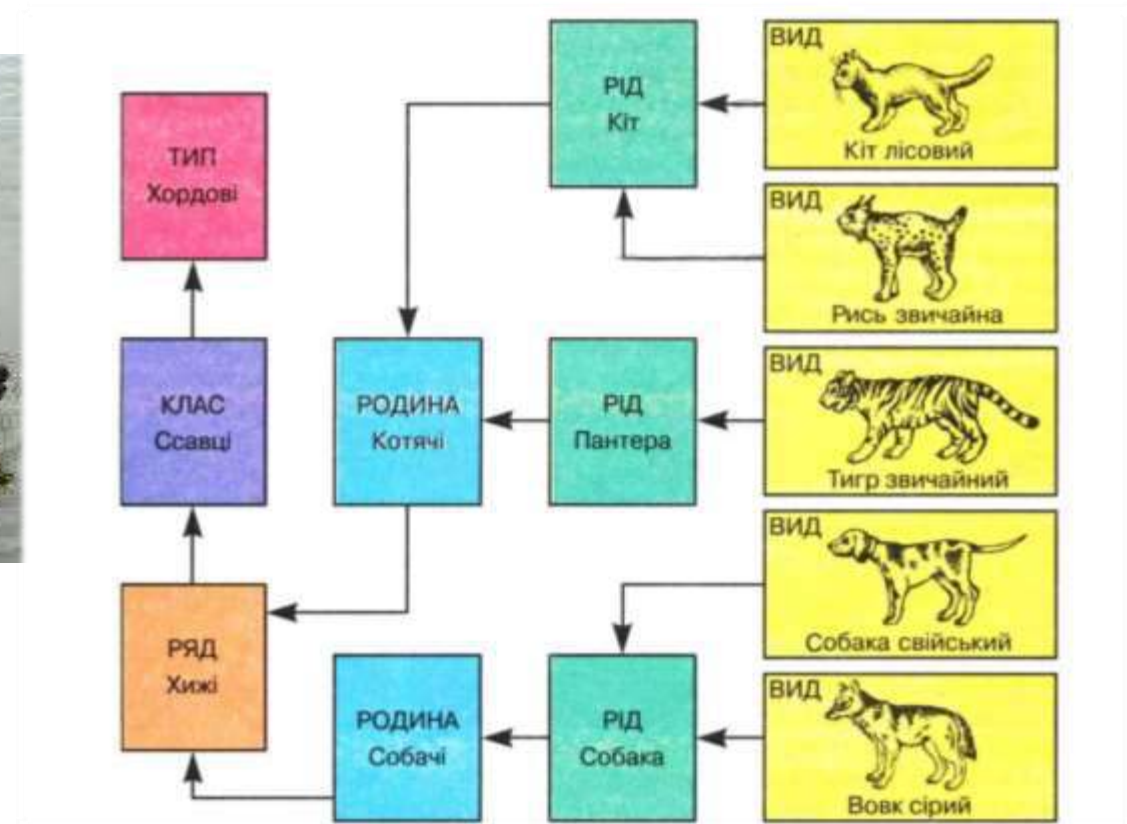
Вид — сукупність особин, що характеризуються спадковою подібністю морфофізіологічних особливостей, вільно схрещуються і дають плодюче потомство, пристосовані до певних умов життя і займають визначений ареал

Лебідь-шипун

Чорний лебідь

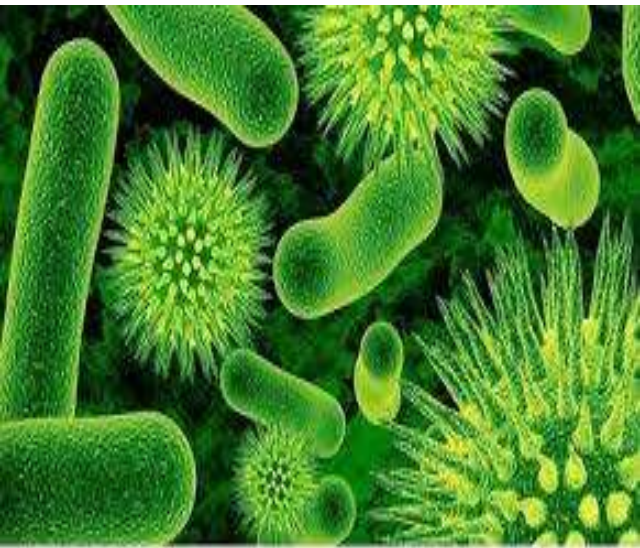

Екосистема –
сукупність
організмів різних
видів та
середовища
їхнього існування,
що пов'язані
обміном
речовини, енергії
та інформації

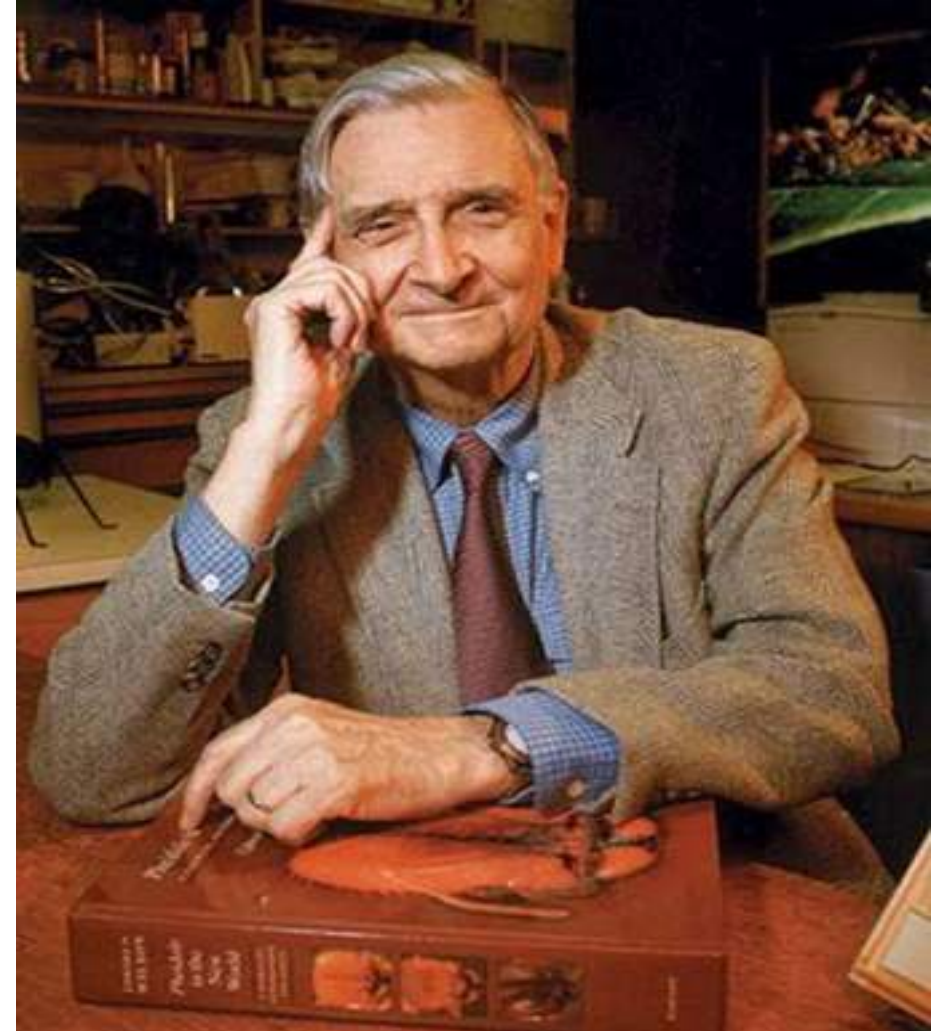
Біорізноманіття – це розмаїття організмів, видів та їхніх угруповань

Поняття біорізноманіття застосовується з 1988р

**Коли відомий
американський
біолог Е. Вілсон
видав книгу
«Біорізноманіття»**

Диверсикологія

**наука про
закономірності
формування та
еволюцію
біорізноманіття**

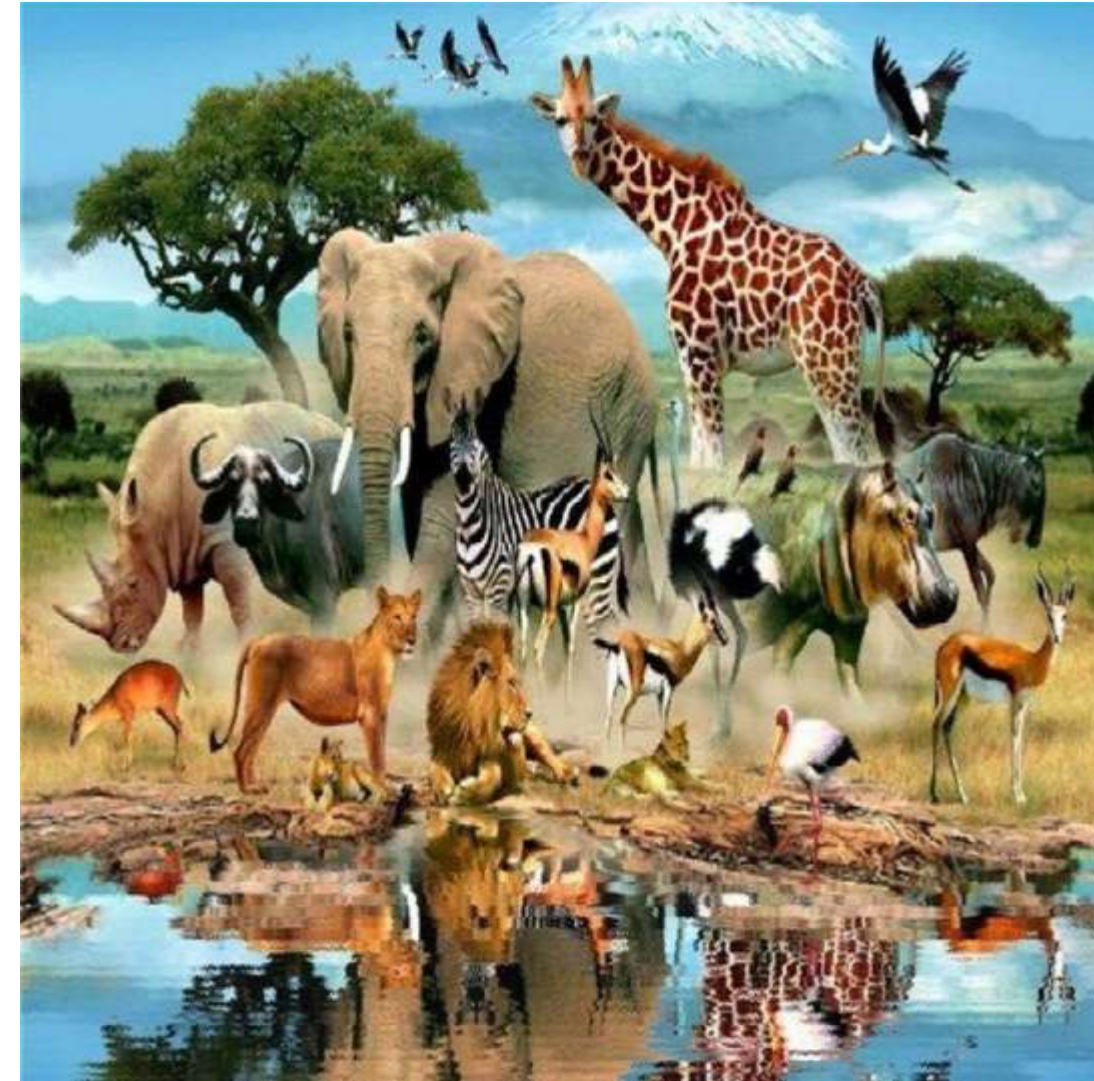

Основні типи біорізноманіття

Генетичне – це різноманітність генів усіх організмів

Видове – це різноманітність видів клітинних організмів

Екосистемне – це різноманітність біотопів й біоценозів у різних ділянках Землі.

**Нині внаслідок антропогенного впливу людини
біорізноманіття скорочується.**

**Більшість вчених вважають, що в наш час відбувається
шосте – найбільше – вимирання видів, спровоковане
людським чинником.**

**Вимирання видів – нормальне явище природи, але, за
оцінками науковців, його нинішні темпи перевищують
природні в 2 – 10 разів.**

10 тварин, які зникли за останні 100 років

- Мандрівний голуб
- Ропуха помаранчева
- Каролінський папуга
- Вересковий тетерів

- **Тасманський тигр(тилацин)**
- **Каспійський тигр**
- **Піренейський козеріг**

- **Карибський тюлень монах**
- **Західний чорний носоріг**
- **Черепаха острова Пінта**

**Генеральна Асамблея ООН з метою
привернення уваги громадськості до
проблем скорочення біорізноманіття
проголосила**

22 травня

**Міжнародним днем
біорізноманіття**

Основні чинники, що загрожують біорізноманіттю:

- **Скорочення ареалів існування через діяльність людини;**
- **Надмірна експлуатація біоресурсів;**
- **Забруднення середовища;**
- **Вторгнення чужорідних видів.**

Яке ж значення біорізноманіття для Землі?

**Живі організми та їхні угруповання
забезпечують:**

- стійкість та розвиток біосфери**
- біологічний колообіг речовин й потік енергії**
- регуляцію кліматичних процесів на Землі**
- потреби людини в біоресурсах**

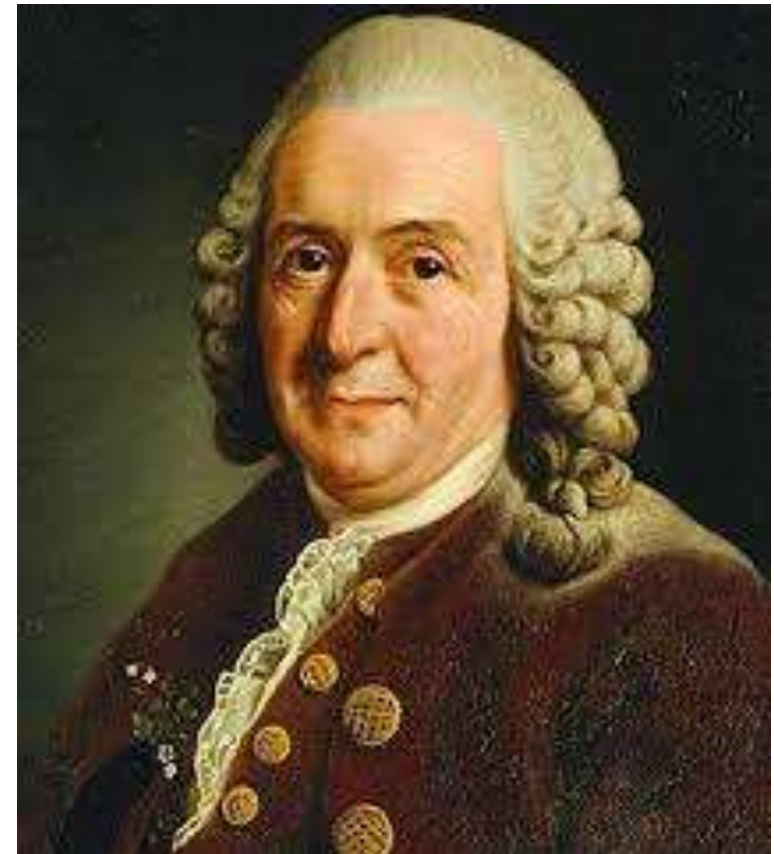
Біосистематика- (від грец. біос – життя і система – упорядкування) наука про різноманітність організмів

Основна мета біосистематики – є побудова системи органічного світу.

До середини XVIII століття системи були поліномінальними, тобто назва включала велику кількість латинських слів.

Для класифікації живих організмів використовується подвійна (бінарна) номенклатура, яку запровадив К. Лінней.

Бінарна номенклатура – подвійна назва видів, перше слово якої вказує на родову належність, а друге – на видову.

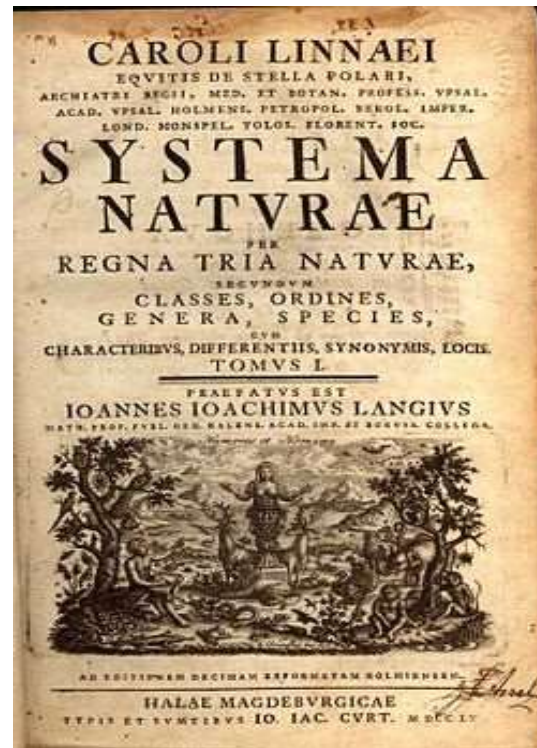
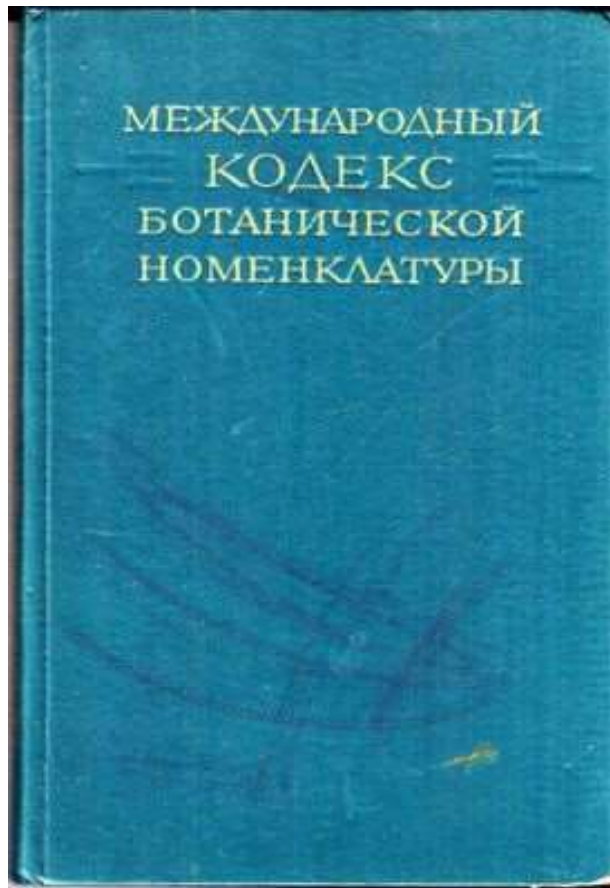
Для визначення місця виду в системі органічного світу використовуються систематичні (таксономічні) категорії: домен, царство, тип (відділ), клас, ряд (порядок), родина, рід і вид

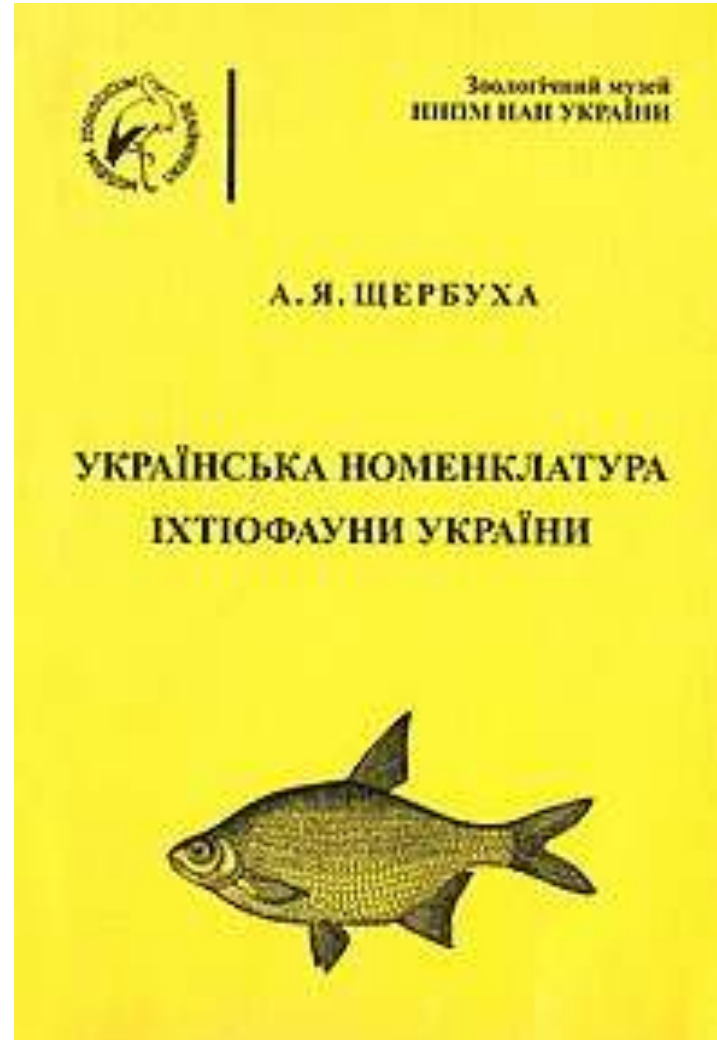

Для зведення правил біологічної номенклатури існують номенклатурні кодекси

«Міжнародний кодекс ботанічної номенклатури» ICBN

«Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури» ICZN

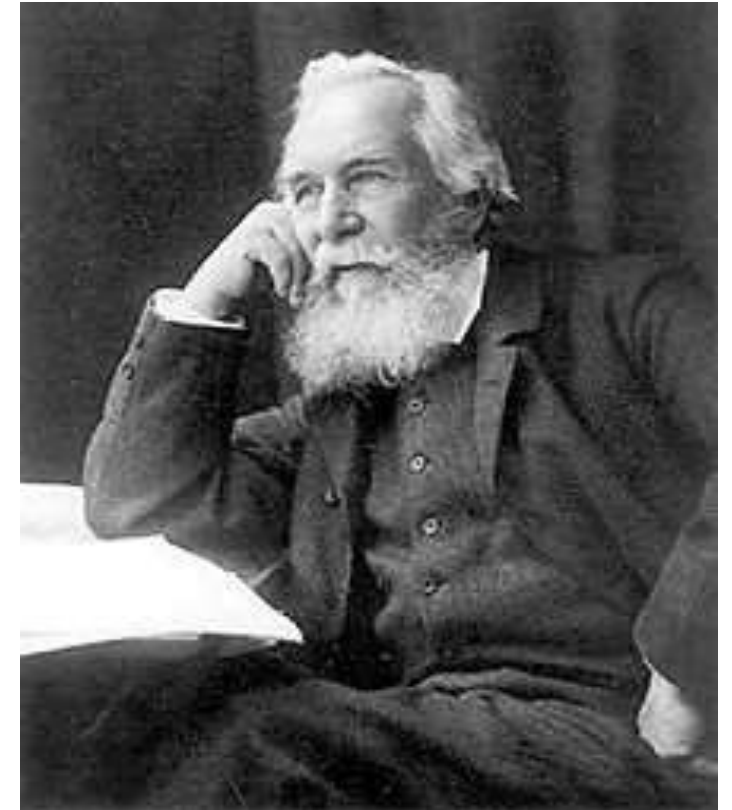

Еволюційна філогенія(філогенез)

**(від. грец. філо – рід і генезіс – породжую) –
розділ еволюційної біології, що вивчає
шляхи історичного розвитку біорізноманіття
Землі.**

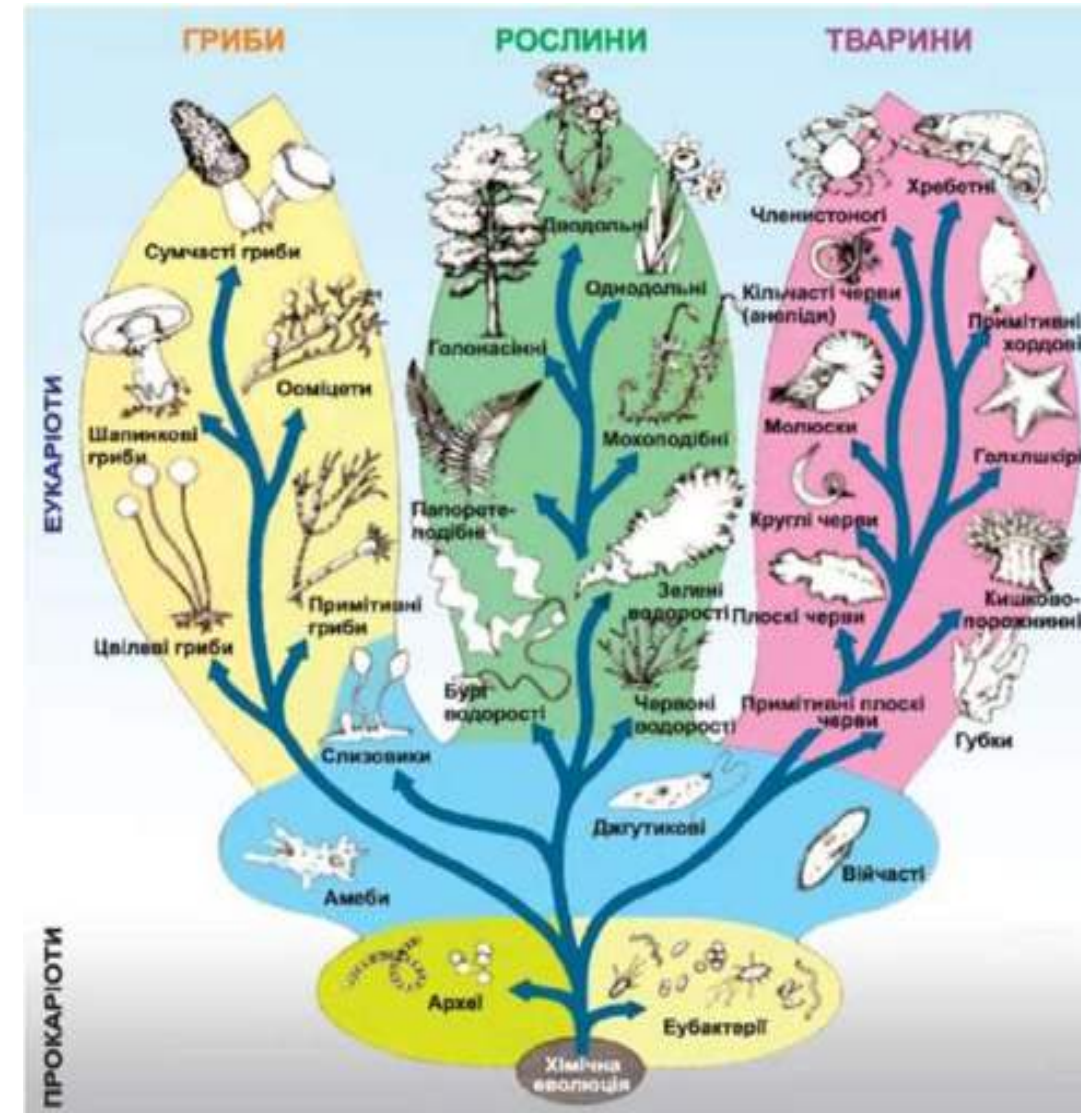
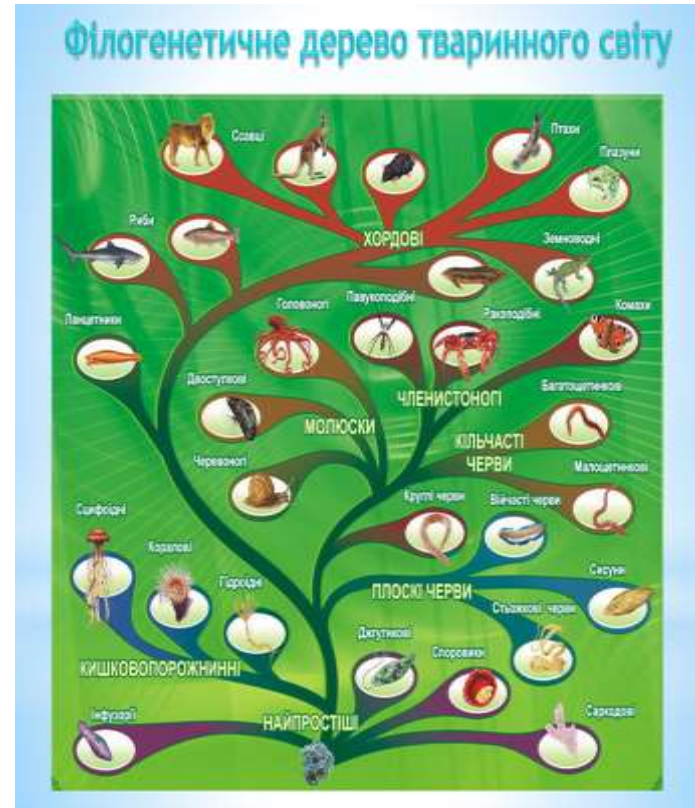
**Термін філогенез ввів у
науку німецький учений
Е. Геккель у 1866 р.**

**Ним він визначав
історичний розвиток окремих
видів, систематичних груп та
органічного світу в цілому.**

Для ілюстрації філогенії еволюційних зв'язків між групами організмів застосовують філогенетичні дерева

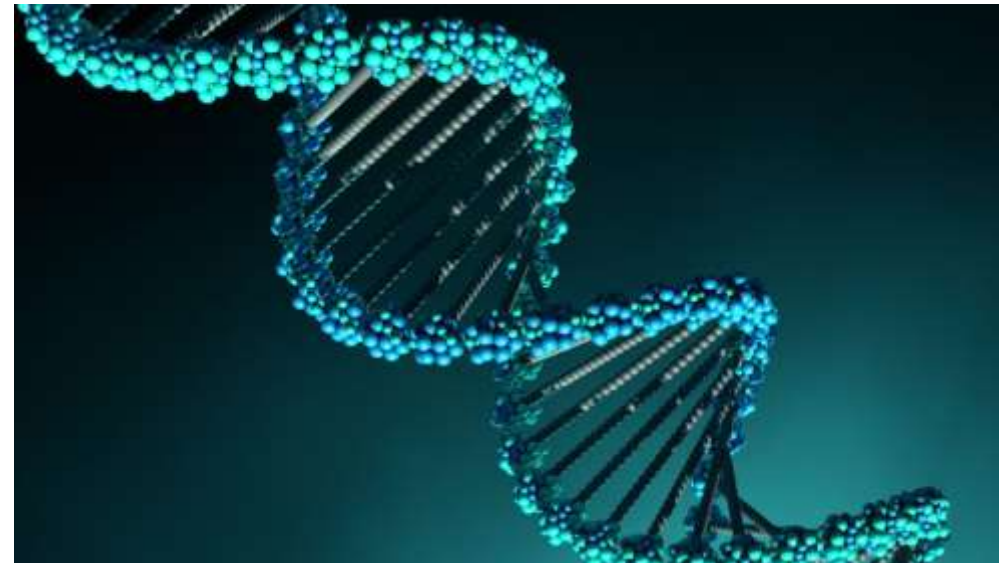
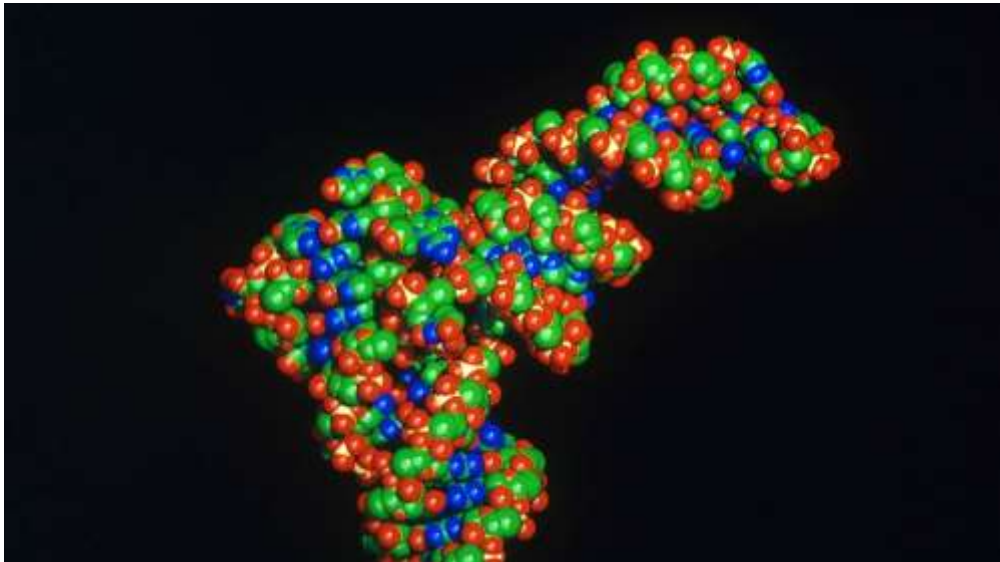
Це зображення філогенетичних відносин у будь-якій природній групі організмів або в межах всього органічного світу

Методи філогенії:

- метод «потрійного паралелізму» (використання знань морфології, ембріології та палеонтології)
- методи генетики, біохімії, молекулярної біології та багатьох інших наук
- методи молекулярної філогенетики (досліджують філогенетичні відносини молекул ДНК, РНК і білків)

Використання філогенії:

- **Біосистематика**(для класифікації організмів)
- **Біогеографія** (для вивчення поширення організмів)
- **Етологія** (для дослідження еволюції поведінки)
- **Медицина**(для розуміння шляхів виникнення хвороботворних мікроорганізмів)

Гра «Так чи ні»

- 1. Загальна кількість видів рослин і тварин невідома.**
- 2. Місця існування більшості видів — вологі тропічні ліси.**
- 3. Учені дали назви приблизно 10 млн видів.**
- 4. На Землі набагато більше видів, ніж це необхідно.**
- 5. Більшість видів не дає прямої користі людям.**
- 6. В одних місцях існує більше видів, ніж в інших.**
- 7. Біологічне різноманіття включає генетичне різноманіття, різноманіття видів та екосистем.**
- 8. Створення заповідників та зоопарків — найкращий спосіб збереження біологічного різноманіття.**
- 9. Двома основними причинами втрати біологічного різноманіття є збільшення кількості населення в деяких країнах та зростання споживання природних ресурсів.**
- 10. Щойно біологічному виду починає загрожувати небезпека, він приречений до вимирання.**

Підсумки уроку:

- **Біорізноманіття – це розмаїття організмів, видів та їхніх угруповань. Біорізноманіття є основою життя на Землі.**
- **Основними завданнями сучасної біосистематики є опис й упорядковування різноманітних існуючих і вимерлих видів, класифікація та визначення еволюційних зв'язків для створення природної (філогенетичної) системи органічного світу.**
- **Предметом досліджень еволюційної філогенії є еволюційні зв'язки між організмами на різних рівнях організації живого та шляхи історичного розвитку біорізноманіття на Землі.**

Домашнє завдання:

**Опрацювати параграф 46,
стор 208 схема 46.4. в зошит,
дати відповідь на питання, стор 209 1-5**

**Переглянути відео, уважно прослухати, вміти
відповісти на питання:**

<https://www.youtube.com/watch?v=thJaVIkmLpY>

<https://www.youtube.com/watch?v=uA6Gi7ORkUc>